

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXIX (23)

No. (Štev.) 25

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

25. junija 1970

Titovo gospodarstvo spet v zadregi

Ko je prišlo l. 1965 Titovo gospodarstvo na tako raven, da še pastirji na planinah niso hoteli več prodajati mleka za dinarje, ampak za šilinge, lire itd., je moral komunistični režim misliti na korenito spremembo. Odločil se je takrat za temeljito "gospodarsko in družbeno reformo". Pod družbeno reformo je bilo treba razumeti reformo komunistične stranke, jo pa skriti pod besedo "družbeno", dasiravno komunisti ne predstavljajo niti pet odstotkov jugoslovanske "družbe".

Gospodarsko reformo je režim naskal kot prehod na samoupravni socializem. Delovni narod naj ne samo dela za svoj račun, naj tudi razpolaga z vsem, kar je pridelal. V ta namen si je režim izmislil najprvo nov gospodarski sistem, ki mu je dal gornje ime, potem pa novo gospodarsko politiko, ki jo je skril pod novo "petletko". Nova petletka naj ne bi bila podobna stari, naj bi bila nekaj čisto novega. V čem naj bi novo obstajalo, tega režim takrat še sam ni vedel. Zato si je izmislil tudi novo taktiko za slepilo javnosti. Ugotavljajo temeljve reforme in petletke je tako težavna in košljiva zadeva, da se da formulirati le tekom razvoja reforme in petletke. Odskočna deska za razvoj naj bo še nekaj prejšnjih komunističnih načel ne glede na to, ali so se obnesla ali ne.

In tako je začel režim l. 1965 gospodari na novo. Najprvo je razvrednotil uradno takratni tečaj dinarja, ustvaril papirne dobičke in jih hitro razdelil. Pri tem niso ravno vsi dobro odrezali, toda delitev papirnatih dobičkov jih je potolažila. Že nekaj let pozneje se je pa pokazalo, da tudi novi gospodarski sistem ni noben jez, ki bi varoval gospodarstvo pred inflacijo in razvrednotenjem denarja. Režim ga je zato začel neutegoma popravljal, zavrl je sicer naraščanje cen, toda vse druge dobrrote so izostale. Nova politika nadziranja cen je rodila dosti kritike in ugovorov. Vse to je počasi ubilo precej optimizma in vere v reformo.

Bližalo se je leto 1970, ki bi moralo pokazati vse napovedane koristi reform iz l. 1965. Teh ni bilo nikjer na pogled. Režim je zato moral začeti z veliko propagando obetati boljšo petletko in črtanje iz reforme vsega, kar se prvih pet let ni obneslo. Da je to mišljenje zares, je že lani oklical načrt, kaj vse bo uresničil, da spremeni osnovo reforme in ogrodi gospodarske politike. Od prve napovedi je preteklo že skoraj pol leta, toda ni nikjer niti praktičnega osnutka konkretnih sprememb v reformi, niti načel nove gospodarske politike. Te morajo upravne oblasti šele izoblikovati, zakonodajne oblasti pa izglasovati. Zato je sedanja praksa že pokazala na nekatere posledice prve reforme in prve petletke.

Najprvo je vseh zadnjih pet let prevladovala težnja k inflaciji. Kljub vsem prepovedim so cene rastle, rastejo in še bodo. Z novim naraščanjem vsi računajo. Podjetja gredo celo tako daleč, da že računajo z inflacijo kot s priročnikom, ki naj jih izmaže iz gospodarskih težav. Kadar jim teče voda v grlo, pa dvigajo cene, krijejo izgube, kar pa so ostane, pa delijo kot "dohodek" med delavce. To je najbolj primitiven način, kako pomagati podjetjem, ki so zrela za konkurz, zopet na noge. Zato je v Jugoslaviji tudi toliko podjetij, ki ne marajo za nobeno reformo in želijo, da se vse "vrne na staro".

Obupala je nad bojem proti inflaciji tudi javna uprava. Tam sploh nihče ne ve, kdaj pije in kdo plača. Federacija ima namreč dva proračuna, najprvo rednega, kot ga ima vsaka federalna država, povrh pa še "izvenproračunsko bilanco", ki je dolga leta spadala med največje državne tajne. Šele sedaj je prišlo na dan, da je bilanca pasivna in da ima ogromne obveze; za letošnje proračunsko leto skoraj bilijon dolarjev! Kako jih bo plačevala, ni povedala. Zdi se, da po izhajanju pot: nekaj zapadlih obrokov bo plačala z namerjanim kratkoročnim posojil, nekaj pa s kreditom Narodne banke, to je s čisto inflacijo.

Sveti Nikolaj Tavelić, prvi hrvatski svetnik

V nedeljo, 21. t. m. je papež Pavel VI. kanoniziral prvega hrvatskega svetnika Nikolaja Tavelića.

Na slavnost je za to priliko prišlo iz Jugoslavije 25 škofov, 400 duhovnikov in nad 10.000 romarjev, ki so napolnili baziliko sv. Petra v Rimu. Bilo je to doslej največje romanje katoliških vernikov, organizirano iz Jugoslavije v Rim.

Sveti Nikolaj Tavelić je bil eden od štirih frančiškanskih redovnikov, ki so bili usmrčeni v Jeruzalemu leta 1391, obtoženi poskusov spreobračanja muslimanov v katoliško vero.

Poleg Nikolaja Tavelića so bili proglašeni za svetnike še Deodat iz Akvitanije, Peter iz Narbonne in Stefan iz Cuneo v Italiji. Slavnost je sovpadla s sedmo obletnico izvolitve Pavla VI.

za papeža, vendar se te obletnice Pavla VI. v svojem nagovoru ni spominjal.

V svojem govoru se je Pavel VI. vprašal, če je sploh bilo mogoče, da so bili Tavelić in njegovi sovrstniki proglašeni za svetnike, ker da so, kakor so nekateri očitili, "vsled svoje neprevidnosti" postali mučenci. Pavel VI. je v zvezi s tem poudaril, da so bili Tavelić in njegovi vrstniki pomorjeni v dobi relativnega mira med kristjani in muslimani v Sveti deželi. Nove štiri svetnike je navdajal ogenj ljubezni do Kristusa in jih je gnalo prepričanje v nujnost misijonarske dolžnosti sv. Cerkve. Njihovo mučeništvo je "nasprotje današnje moderne mentalitete, ki skriva koristljubno in tolerantno strahopetnost pod plast skepticizma," je zaključil papež Pavel VI.

Volitve v Angliji

Angleže in ves svet je presenetil volilni poraz laburistične stranke, odn. njenega predsednika Wilsona, kakor je po koncu druge svetovne vojne prečeno peraz konservativne stranke odn. njenega vodja Winstona Churchilla. Toda dasi je izid slehernih volitev vednoma neprečelnjiv, pa na tak poraz, kakor ga je na splošnih volitvah 18. t. m. v Angliji doživel Wilson, ni nihče računal. Vse britanske ustanove za ugotavljanje javnega mnenja so namreč napovedovale zmago laburistom; in Wilson se je za izvedbo volitev v veliki meri odločil prav na podlagi napovedi teh ustanov. Mnogi se sprašujejo, če ni bila to dogovorjena igra s konservativci, da so tako dosegli poraz laburistov. Tudi Wilson sam je to zasmil, ko je videl, kam se nagibajo volilci.

V prejšnjem parlamentu so imeli laburisti 344 poslancev, konservativci 262. liberali 13 sedežev, druge pa manjše politične skupine. V novem parlamentu imajo konservativci absolutno večino.

Wilson je takoj po izidu volitev podal ostavko ter je njegovo mesto kot

ministrski predsednik zasedel konservativni šef Edward Heath. Star je 53 let, neporočen, izhaja iz družine srednjega sloja, študiral je v Oxfordu.

Najvažnejši ministrstvi, ki bosta igrala odločilno vlogo v prihodnosti britanske družbene ureditve iz laburistične v konservativni sistem, sta: ministrstvo za zaposlovanje in produkcijo, ki ga je Heath poveril 53-letnemu Robertu Carru. Ta je takoj povabil delavske sindikate na razgovor za uvedbo raznih reform; ministrstvo za zdravstvo in socialno zaščito, ki ga je dobil Keith Joseph. Ta je zagovornik svobodne trgovine.

Za britanskega delegata za pogajanja s Skupnim evropskim trgovom je bil določen šef konservativne stranke od leta 1967 naprej, 50 letni Anthony Barber.

V zunanji politiki se v volilni kampanji konservativci niso povsem definirali, vendar opazovalci menijo, da do večjih sprememb v dosednji liniji ne bo prišlo kljub zamenjavi na vodstvu države. Vsekakor bo ostala Anglija še naprej najtesneje povezana z ZDA.

Zasedanje držav Varšavskega pakta

V Budimpešti so se na dvodnevno zasedanje sestali zunanji ministri držav Varšavskega pakta.

Na zasedanju nameravajo razpravljati o vprašanju vse-evropske varnostne konference, ki jo komunistični blok s tako silo priporoča zahodnim vele-silam.

Sedanje zasedanje je prvo zasedanje članic Varšavskega pakta odkar so v Rimu pred nedavnimi zasedali zunanji ministri NATO. Ti so v zaključnem komuniqueju objavili, da je NATO pripravljen na pripravljane razgovore z Varšavskim paktom in nevtralnimi državami glede svetovne varnosti. Prav tako je NATO ponovil že dve leti star predlog zahodnih velesil o uravnoteženi redukciji vojaških sil v Vzhodni in Zahodni Evropi. Ta predlog je Moskva označila za zavlačevalno taktiko NATO.

Sicer pa se je evropska zunanje-politična panorama v zadnjih tednih v

mногоčem spremenila, najbolj v dveh pogledih: Willy Brandtova politika odprtja na Vzhod je pri nedavnih zahodnonemških volitvah dobila hud udarec in poraz laburistov v Angliji in prevzem oblasti s strani konservativcev pomeni za komunistični blok velik vprašaj, v katero smer bo sedaj zavila britanska zunanja politika.

Prvi poziv za vse-evropsko varnostno konferenco je sedem držav Varšavskega pakta izdalo na svojem vrhunskem zasedanju v Budimpešti 17. marca 1969. Na Zahodu je bil poziv hladno sprejet, ker so pričakovali poročilo o konkretnih problemih kakor so Berlin, redukcija oboroženih sil, Nemčija itd.

Za vsem pa se skriva sum zahodnih velesil, da hočejo komunisti izrabiti predlagano vse-evropsko varnostno konferenco za torišče svoje propagande in da se bo delitev Evrope še bolj utrčila, namesto da bi se zrahljala v korist Zahoda.

Kako misli tudi federacija gospodariti le s pomočjo kreditov Narodne banke, to se pravi, s čisto inflacijo, priča načrt, da bo federacija vzela pri Narodni banki posojilo za 4 bilijone dinarjev (320 milijonov USA dol.), ki bo z njimi financirala proizvodnjo ladijske, tovarniške opreme, pridelek pšenice, rejo živine, pridelek tobaka itd.

Blizu nam leži vprašanje, ali se Narodna banka ne bi mogla upreti taki nori gospodarski politiki. Celotno nasprotje take politike mislijo, da banka tega ne more storiti, ker se ne more opreti na noben neodvisen upravni odbor. Na drugi strani se je pokazalo da vseh 6 jugoslovanskih republik samo gleda, kako bi kaj iztisnile iz federalne blagajne. Pri tem imajo Beograd, Skopje, Titograd in Sarajevo zakulisno koalicio; se drug drugega podpirajo,

kadar je treba molsti federacijo. Hrvatje in Slovenci lahko godrnjajo. Slovenci in Hrvatje bi si danes obilnili vseh deset prstov, ako bi imeli v Beogradu toliko neodvisnosti in vpliva, kolikor so ga imeli pred drugo svetovno vojno.

Na drugi strani je tudi res, da znajo tudi Slovenci in Hrvatje izrabiti vse dobrrote inflacije. V Sloveniji je sedaj že 122.000 osebnih avtomobilov, torej en avto na 14 prebivalcev. Če bo šlo tako naprej, bo letno v Sloveniji kmalu več novih avtomobilov kot dojenčkov. Seveda Slovenci in Hrvatje pridno delajo načrte, kako sanirati tako zavezno gospodarstvo. Pa se za načrte nihče ne zmeni. Počemu bi se pa, ako lahko boljše živi pri stalni inflaciji, pa mu pri tem ni treba več delati.

A. D.

Un ejemplo para las nuevas generaciones

Al año 1970 lo llamamos con justicia el año de Belgrano. En su transcurso conmemoramos dos fechas, que marcaron el comienzo y el fin de su vida, íntimamente ligada con el nacimiento y el posterior crecimiento y engrandecimiento de la patria.

A dos siglos de su nacimiento y a 150 años de su muerte, Belgrano se erige, en esta hora de decisiones trascendentes para el país, como un ejemplo de trabajo tesonero, de sacrificio en aras de la patria, pero también como ejemplo de confianza en la Providencia, que guía nuestros pasos a través de la vida.

En una oportunidad Belgrano decía: "Paisanos. No olvidéis jamás. Nuestra Revolución no es obra de los hombres, sino del Dios Omnipotente, que permitió, que entrásemos a gozar de nuestros derechos. Esta gloria debemos sostenerla con la unión, la constancia, el valor y el ejercicio de las virtudes en el exacto cumplimiento de nuestras obligaciones hacia Dios, hacia nuestros hermanos y hacia nosotros mismos."

Si en el transcurso de nuestra historia patria estas palabras del prócer quizá alguna vez fueron olvidadas, hoy, al recordar el siglo y medio de su muerte, las nuevas generaciones deben grabarlas en su corazón, y cumplirlas en su vida. Este es el homenaje que en la fecha de 20 de junio, día de la bandera, símbolo de la patria y fruto del genio belgraniano, debemos rendirle.

Vzor za nove rodove

Leto 1970 po pravici imenujemo Belgranovo leto. Saj obhajamo dve obletnici, ki sta predstavljali začetek in konec njegovega življenja, tesno povezanih z rojstvom, rastjo in veličino Argentine.

Po dveh stoletjih rojstva in ob 150-letnici smrti predstavlja Belgrano v tej uri za narod važnih odločitev, vzor vztrajnega dela in žrtvovanja na oltarju domovine, pa tudi vzor zaupanja v Previdnost, ki vodi našo pot skozi življenje.

Ob neki priliki je Belgrano rekel: "¡Reñaki! No olvidéis nikoli. Nuestra revolución ni celo ljudi, marveč vseмогобогnega Boga, ki je dopustil, da smo pričeli uživati svoje pravice. To pa moramo podpreti z edinostjo, vztrajnostjo, junaštvom in čestnostjo, v izpolnjevanju naših dolžnosti do Boga, da naših bratov in do nas samih."

Če so v teku zgodovine te besede bile kdaj morda pozabljene, jih morajo prav novi rodovi daries, ko se spominjamo 150-letnice njegove smrti, vtisniti v srce in jih spominerati v življenju. To je počastitev, ki jo moramo izkazati Belgranu ob 20. juniju, dnevu argentinske zastave, ki je simbol in sad njegovega genija.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

SPREMEMBE ŠE PRIDEJO

V petek, 19. junija je vpricho vojaške junte ter vseh visokih vladnih osebnosti prisegel novi argentinski predsednik general Roberto Marcelo Levingston. S tem je bila zaključena kratka, a razburkana doba, ko so ugibanja o usodi bodoče vlade polnila časopise in radijske novice, ko je vsaka skupina, ki je imela kaj možnosti za udeležbo pri novem vodstvu, skušala vplivati, da bi prodrli njihov kandidat za to ali ono ministrstvo. A kakor je imenovanje novega predsednika presenečenje za vse take skupine, tako je tudi sestavitve nove vlade, oziroma posamezni novomenovani ministri. Izenadili politične opazovalce in vre, ki poznajo zgodovinski razvoj v zadnjih petnaistih letih.

O osebnosti novega predsednika smo podrobno poročali že v prejšnji številki. Ustavimo se to pot nekoliko ob novem ministrskem svetu.

Eduardo Mac Loughlin, bivši letalec, ki je imel važno vlogo v revoluciji leta 1955. Je bil notranji minister leta 1957 in 1962. Tudi sedaj je prevzel to ministrstvo. Poznan je kot spreten diplomat, ki je pristaš večje naslonitve države na Anglijo.

Luis María del Pablo Pardo je polemična figura. Izhaja iz nacionalnega sektorja in je neke vrste ideolog katoliške desnice. Poznan kot odlični diplomat in strokovnjak v političnem in mednarodnem pravu. Je tudi (zanimiv podatek) avtor kritičnega uvoda v argentinsko izdajo Maocestungove knjige "Gverilska vojna". Imenovan je bil za zunanega ministra.

Cáceres Monié, obrambni minister, je edini, ki izhaja iz bivše Onganijeve vlade in je preстал prelom ter ostal na svojem mestu.

Carlos Moyano Llerena bo vodil eko-

nomsko ministrstvo, ki je poznan kot "monetarist", izkušen gospodarstvenik in profesor na višji oficirski šoli.

Aldo Ferrer, za javna dela, ima oznako "previdnega" voditelja, kar gotovo odgovarja sedanjemu stanju tega ministrstva, kajti finančni fondji so precej prazni.

Minister za socialno skrbstvo pa je Francisco Manrique, tudi bivši oficir in časnikar. S svojega časnikarskega mesta v Correo de la Tarde (bil je direktor) in po televizijskih komentarjih je ostro napadal prav socialno delo bivše vlade (oziroma pomanjkanje tega dela). Sedaj bo s svojega mesta z "realizmom skušal narediti iskreno", kar je v njegovih močeh.

Predsednikov govor in radec pesa

Isti dan, ko je nastopila nova vlada, je bil objavljen prvi ukrep nove gosp. ekipe: razvrednotenje pesa. S prejšnjega razmerja 3,5 novih pesov za en dolar je dobila valuta novo veljavo 4:1 proti dolarju. Ta ukrep je bil utemeljen kot "potreben in ugoden za argentinsko zunanjetrgovsko bilanco." Psihološko pa je slabo vplival na prebivalstvo, ki v tem vidi pričetek nove inflacijske tekme.

Da pa razloži narodu bodočo politiko svoje vlade, je predsednik gra. Levingston govoril po radiju in televiziji pretekli torek zvečer.

V glavnem je naglašal, da je predpogoj za institucionalni izhod iz sedanjega položaja (to je: predpogoj za vrnitev političnih strank in volitev) dosega revolucionarnih ciljev, ki so: ekonomska stabilnost, gospodarski razvoj in bolj pravična socialna ureditev. V ta namen je napovedal več ukrepov, ki pa so zaenkrat bolj splošnega značaja.

I Z T E D N A V T E D E N

Nikolaj Ceaucescu je minuli teden priletel na petdnevni obisk v Pariz ter je imel s franc. predsednikom Pompidoujem več razgovorov o odnosih med Romunijo in Francijo in o problemih na Bliznem in Daljnem vzhodu.

Brazilske gverilce so izpustili na svobodo zahodnonemškega veleposlanika v Braziliji Ehrenfrieda von Hollebena v zameno za 40 političnih komunističnih jetnikov, ki so jih prepeljali v Alžir.

Alžirska vlada je brazilskim "gostom" izjavila, da jim da dovoljenje za odhod, kamor koli si želijo.

Nixon je izjavil, da je "ameriško gospodarstvo najmočnejše na svetu", pozval pa je gospodarstvenike in delavstvo, naj samovoljno izvajajo kontrolo nad cenami in plačili, da bo mogoče zavreti vedno močnejšo inflacijo v ZDA.

„ZBOGOM, DOBRI LJUDJE!“

Slavnostna večerja v slovo našemu gostu pisatelju Karlu Mauserju

Kakor že dolgo ne, se je minulo soboto po deveti uri zvečer napolnila velika dvorana sanjuškega Doma s slovenskimi rojaki, ki so prihili z vseh strani Velikega Buenos Airesa na slavnostno večerjo, katero je našemu gostu pisatelju Karlu Mauserju priredila v slovo Zedinjena Slovenija.

V petih dolgih vrstah so bile po dvorani postavljene pogrnjene mize, s čelno mizo, nekoliko odmaknjeno od ostalih proti cdu. Okoli gosa Karla Mauserja, ki je sedel pri tej mizi na častnem mestu, so posedli predsednik Doma v San Justo Peter Čarman z gospo, predsednik Slovenske kulturne akcije dr. Tine Debeljak z gospo, šolski nadzornik Aleksander Majhen, dir. slov.

dušnih pastirjev v Argentini msgr. Anton Orehar, kulturni referent Zedinjene Slovenije arh. Jure Vombergar, dr. Vršič z gospo, načelnik SKD-SLS in glavni tajnik NO za Slovenijo Miloš Stare z gospo in predsednik Zedinjene Slovenije Božo Stariha z gospo.

Slovesnosti so se udeležili predstavniki slovenskih organizacij in ustanov in zastopniki slovenskega demokratičnega tiska. Vseh je bilo nad 200.

Arh. Jure Vombergar je napovedal kratek, a prirečen program, ki je bil za to priliko pripravljen.

Na stopnicah pred odrom se je zvrstil številni otroški pevski zbor slovenske osnovne šole Franceta Balantiča iz

San Justa, ki je pod vodstvom učiteljice Angelce Klanjške prisrčno zapel pet pesmi: Pozdravljena, Pomoč kristjanov, Bratje Slovenci smo, Žabe, Čuk se je oženil in Prelepa Gorenjska. Navdušeno ploskanje je nagradilo pevce in njihovo voditeljico za lepo ubrano petje.

Poslovilne besede

Zatem je spregovoril pozdravne besede predsednik Doma v San Justo Peter Čarman, nakar je predsednik Zedinjene Slovenije Božo Stariha povedal, da je naše osrednje društvo pripravilo Karlu Mauserju za njegovo bivanje med nami velik program: Obiskal je vse slovenske šole, videl vse slovenske domove, v Buenos Airesu in v Mendozi, prisostvoval mnogim prireditvam in bil slavnostni govornik na naši spominski prireditvi ob 25-letnici slovenskih protikomunističnih žrtv. Videl je sončne strani pri nas, opazil pa je tudi senco. Kjer koli pa je Mauser hodil, je poudarjal duha nad materijo, je postal nosilec naše prenovitve. Delo božje Previdnosti je brez dvoma bile, da je prišel za 25-letnico zdomstva med nas. Napravil je ogromno delo, za našo mladino in za našo emigracijo. Dobil si je veliko prijateljev. „Bog naj vam povrne vso dobro voljo in ves vaš trud,“ j je zaključil Božo Stariha.

Dekliški pevski zbor SDO s Pristave v Castelarju je nato pod vodstvom ge. Anke Savelli-Gazerjeve ubrano zapel dve koroški narodni: Da bi b'va ljepa ura in Sem še mihna b'va ter Njega ni in Srce je žalostno. Odobravanja poslušalcev ni hotelo biti konca.

NESTANOVITNOST IN NOTRANJA PRAZNOTA. — Ta človek je nespoben, da bi se vezal resno na kar koli. Njegovo življenje se ponuja v tekanju od zadeve do zadeve... Le poglejte ga! Njegova duša je puščava, in v puščavi nihče ne nastani, nobena stvar ne požene korenin: je puščavi človek nima obstanka. Tako bežanje sicer nima smisla (iz duše ven namreč ne drži nobena pot), toda zato ni nič manj usodno. Nobena zunanja stvar ne more zadržati bitja, ki beži pred samim seboj.

Gustave Thibon, Le pain de chaque jour, str. 80.

„Če so vse emigracije propadle, naša ne bo!“

Izpred odra je nato spregovoril v slovo Karlu Mauserju Miloš Stare, ki je med drugim dejal:

Ne bom dolgo govoril, dasi bom posegel najprej nazaj za 25 let, ko mi je v Rimu učen slovenski mož dokazoval, da je preštudiral vse emigracije vseh časov in narodov ter ugotovil, da so vse propadle. Teh njegovih besed nisem mogel pozabiti.

Ko smo prišli v Argentino, smo se nekateri prav zato vrgli na delo za našo emigracijo z vsemi silami. Če so vse druge emigracije propadle, naša ne sme, smo si dopovedovali. Spoznavali smo tudi, da so druge emigracije propadle zato, ker se one same, predvsem pa njihovi vodilni javni delavci niso znašli v novem kraju in času. Živeli so ali samo v preteklosti ali tarnali nad težavami novega okolja, ali pa sanjavo gledali v bodočnost. Zato smo se v Argentini lotili dela, kakor sta ga čas in novi kraj od nas zahtevala.

Na tem poslovilnem večeru našega dragega gosa mi prihajajo v spomin obiski uglednih Slovencev v Argentino. Prvi je prišel med nas dr. Gregorij Rožman. Kaj je bil njegov prvi obisk za nas? Vse nas je povezal še trdneje. Rožman se je znašel v času in kraju. Ni prišel med nas kot ljubljanski škof, čigar predniki so bili slavni in mogočni. Tudi ni prišel kakor knez gledat svoje podložnike. Prišel je kot oče nas vseh. Kot trpin med trpeče. Vzodbujal nas je in nam dajal poguma, rotil nas je, da vztrajajmo kot verni Slovenci. Videli smo, kako je bil neorečen, če ni mogel pomagati, kjer je bila potreba, pa bi rad pomagal.

Imeli smo tudi obisk duhovnika s Koroške — zibelke slovenstva. Župnik Vinko Zaletel, begunec kot mi, se je odločil, da ostane med Slovenci na Koroškem. Ne zato, da živi mirno in udobno na fari. Zato, da pomaga buditi in ohranjati versko in narodno zavest na Koroškem. Zato se je vsega žrtvoval. Ko pa je prišel med nas v Argentino z besedo in slikami o Koroški, je opravil silno delo: Dvorane so bile premajhne. Pri vratih in oknih smo stali mladi in stari in poslušali njegovo besedo in občudovali Koroško v slikah. Pokazal in približal nam je ta košček slovenske zemlje. Ne samo nam: mladim rodovom v Argentini je vcepil ljubezen do Koroške tako kot nihče poprej.

Za duhovnikom — nadpastrijem, za požrtvovalnim ljudskim duhovnikom, je prišel med nas dr. Miha Krek. Ni se postavil pred nas kot minister, kot državnik, kot osebnost, ki je zavzemala visoke položaje, in kot človek, ki je zaradi svojih velikih sposobnosti užival ugled v mednarodnem svetu. Prišel je kot človek, do neskončnosti ponižen, pa tako prežet globoke ljubezni do slovenstva, da je osvojil tudi tiste, ki ga preje niso poznali ali pa mu nasprotovali. Mnoge grče je ogladil, na marsikako rano vliil olja. Njegova moč je bila v tem, da je vsa leta v emigraciji delal tako, kot sta terjala od njega čas in kraj. Če ni bilo izgledov za politično delo, je pomagal najbolj zapuščenim in jih reševal v njihovih tegobah.

Pisatelja Mauserja doslej nisem osebno poznal, pač pa njegove knjige. O njem pa smo si že pred dvajsetimi leti, ko smo imeli središču še na Martincu, veliko dopisovali. Od raznih strani so prihajala pisma: Sramota, da pisatelj kakor je Mauser, toleče kamenje na cesti; sramota, da svedre brusi v tovarni. Ali ni nikogar, ki bi to stanje spremenil, ki bi mu pomagal, da bi se posvetil samo pisanju? Oglašali so se od raznih strani sveta in predlagali eni tako, drugi drugačno rešitev. Pisal pa mi je tudi naš znani dobi duhovnik, ki je že dolgo pred nami živel med izseljenci in je tudi sam pisatelj. Takole nekako mi je sporočil: „Lepo je, da rešujete pisatelja Mauserja, toda če hočete, da bo ustvarjal kakor ustvarja sedaj, pustite ga, da dela tako, kakor dela sedaj.“

Odgovor se mi je zdel trd. Nisem ga mogel razumeti. Začel pa sem ga razumevati pozneje. Ko pa sem sedaj

slišal iz pisateljevih ust, kako dela, kako ustvarja, kako lovi čas, da piše, sem videl, da ustvarja v žrtvah in odpovedih. Tako so delali vsi slovenski veliki možje in vsa velka dela so nastala z žrtvijo in odpovedjo. Tudi slovenski narod je obstal, ker je znal žrtvovati in trpeti.

Zato moremo mirne duše reči: Slovenska emigracija je lahko srečna, dokler ima Mauserje, dokler ima ljudi, ki se znajdejo v času in kraju, dokler ima ustvarjalce, ki ne poznajo meja v žrtvah in odpovedih.

Velik je naš Karel Mauser, velik, četudi noče biti velik. Skrivnost njegove veličine je v tem, da je globoko ukoreninjen v narod. To sem doumel, ko je pripovedoval, kako je v zadnjih letih hodil po Koroški in doživel, da je stara slovenska koroška mati, ko je zvedela za njegov prihod, prišla iz borne hiše z njegovo knjigo v rokah, da ga pozdravi in prosi, da se ji podpiše. Iz hvalečnosti je to storila, ker ji je omogočil, da je slovensko brala in razumela.

In takih mater je toliko ne samo na Koroškem, tudi med nami in povsod po svetu. Zato je Karel Mauser večji kakor vsi odlikovanci z blestečimi naslovi.

Dragi Karel Mauser! Zahvalim se ti iz srca, da si prišel med nas. Ne zavedaš se v polnosti, kako veliko delo si opravil tudi med našim mladim rod. Mi pa bomo ob misli na naše obiskovalce od Rožmana do Mauserja in na vse, ki delajo po njihovem zgledu še bolj poprijeli za delo in dokazali: „Če so vse emigracije propadle, naša ne bo.“

Silen aplavz je potrdil govornikova izvajanja.

„Zbogom, dobri ljudje!“

Med velikim navdušenjem je nato stopil pred oder pisatelj Karel Mauser in se poslovil od zbrane množice z naslednjimi do srca segajočimi besedami:

„Človek v svojem življenju prihaja in odhaja, se srečuje in se poslovlja. Ko sem pred štirinajstimi dnevi prišel k vam v Argentino, sem hitro ugotovil, da sem prišel kakor v očetovo hišo. Zahvaljujem se vam za vso prijaznost in za vso ljubezen, ki ste mi jo izkazali. Sem preprost človek, krampač v lagerških letih, delavec danes. Rad pa bi vam rekel tako, kakor je rekel berač Rok v Reymontovih Kmetih, ko se je poslovljal iz vasi: „Zbogom, dobri ljudje!“ To vam tudi jaz želim. Hvala vam!“

S solzami v očeh, ki so se iskriale govorniku pisatelju Karlu Mauserju in vsem navzočim, je zatem zaorila pod obok dvorane Oče, mati in za njo mogočna V Gorenjsko oziram se. Aplavz nato ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Ob spremljavi prijetne večerne glasbe in ob bogato založenih mizah so nato slovenski rojaki v medsebojnem razgovoru in v pomenkih z dragim gostom Karlom Mauserjem ostali v Domu do zgodnjih sobotnih jutranjih ur.

Petindvajseta obletnica naše tragedije

Spet objavljamo nalogo učenca enega od slovenskih ljudskošolskih tečajev

Ko je pred 25 leti slovenska domobranska vojska veselo korakala in prepevala pa slovenskih vaseh, ko se je v cvetju prebujala pomlad, je naenkrat roka rdečega komunizma udarila po tej lepi zemlji in pustila rano, ki je ne bo nikdar pozabil slovenski rod, ne v domovini in tudi ne v tujini. Zato tudi mi slovenski otroci, ki smo tukaj rojeni in tega nismo doživeli, pa vendar imamo tako vtisnjeno v srcu, ko nam naše starši in učitelji o tem govorijo, da se nam zdi, da smo bili tudi mi navzoči. Zato se ob 25-letnici te naše tragedije spominjamo tudi teh junakov. Njihovi grobovi so raztreseni po vsej slovenski zemlji, brez križev in spomenikov. V duhu jih bomo obiskali, nasuli cvetja po njihovih grobovih, prižgali svečke in za njih molili. Slava slovenskim junakom!

Viktor Lazar, San Miguel

SPOMINSKA SLOVESNOST ZA 25-LETNICO V CLEVELANDU

Kakor povsod v zdomstvu, kjer prebivajo večje skupine slovenskih demokratičnih protikomunističnih izseljencev, tako so tudi v Clevelandu v ZDA pripravili za 25. letnico slovenske tragedije in našega zdomstva lepe slovesnosti, ki se jih je udeležilo izredno veliko slovenskih rojakov.

Slovesnosti so bile razdeljene v dva dela: spominska akademija je bila v soboto, 6. t. m. zvečer v cerkveni dvorani sv. Vida, cerkvene slovesnosti pa so bile v nedeljo, 7. t. m. dopoldne pri lurski Gospe na Chardonu.

Akademija v soboto zvečer je bila pripravljena v sedmih točkah:

Pod vodstvom Martina Košnika je mladinski pevski zbor najprej zapel Oče, mati, zatem pa koroško Tam, kjer teče bistra Zila. Čeprav so mladi pevci vsi rojeni v ZDA, so ti dve pesmi odpeli izredno lepo in z občutenjem.

V duetu sta zatem nastopila, pod vodstvom Rudija Kneza Ivan in Mary-Ann Gorše, ki sta izredno ljubko zapela Polje, kdo bo tebe ljubil.

Sledil je spominski govor Jožeta

Meleherja, ki ga vsled aktualnosti v izvlečku objavljamo spodaj.

Moški zbor in mladinski zbor sta nato pod vodstvom Martina Košnika skupno zapela Nebo žari, nakar je Jože Likozar recitiral iz Debeljakove Črne maše odlomek Pohod mrtvih. Za vložek med naslednjimi točkami je prav tako iz Črne maše recitiral tudi Franček Kolarčič.

Simbolično vajo na pesem Oj Dobrodo je izvajalo šest članic folklorne skupine „Kres“ pod vodstvom ge. Ede Vovk, nakar je štefan Vesel predvajal spominske slike, ki so napravile na navzoče močan učinek.

Akademija je bila zaključena s himno Hej Slovenci, ki jo je začel moški zbor in je za njim povzela vsa nabit polna dvorana.

Slovesnost je bila zelo skrbno pripravljena, učinkovita za 25. letnico naše narodne tragedije in zdomstva, izredno dobro obiskana. Oder je bil zelo okusno in pietetno prirejen.

V nedeljo, 7. t. m. dopoldne ob 10.45 je bil slovesen sprevid slovenskih narodnih noš — udeležilo se ga je nad 60

narodnih noš — od cerkve v lurski votlini na Providence Heights, silno lep. Pred Marijin kip je bil pred začetkom maše položen venec s slovenskimi barvami.

Ob 11. uri je sv. maša v votlini lurske Gospe daroval g. dr. Pavel Krajnik „za vse, ki so darovali življenja med zadnjo vojsko in komunistično revolucijo in se pozneje do zadnjega časa borili za svobodo“, kakor pravi okusno opremljeno vabilo s sporedom za Slovenski spominski dan ob 25-letnici slovenske narodne tragedije v Clevelandu. Obisk teh cerkvenih slovesnosti je bil nadvse veličasten, globok govor pa je imel dr. Pavel Krajnik.

Fri polaganju venca pred Marijin kip je zbrana množica pela O Gospa, Mati moja, petje pri popoldanskih litanijah, ki so bile prav tako pred votlino lurske Gospe, pa je petje vodil Janez Rigler. Tudi popoldanske pobožnosti se je udeležilo skoro enako število slovenskih rojakov, kakor dopoldanske sv. maše, pri kateri je h Gospodovi gostiji pristopilo izredno veliko udeležencev.

venski fantje, ki so kot ameriški vojaki padli v borbi proti istemu sovražniku svobode.

Iz izkušenj poznamo komunizem in njegov odnos do nasprotnikov. Strašne žrtve in trpljenje so nam navrgli in v največji narodni stiski so neodpušljivo nesramno zapeljali slovensko ljudstvo.

Komunistične oblasti so postavile v domovini z državnim — ljudskim denarjem pomembne spomenike slovenskim žrtvam: talcem, žrtvam okupatorskih ječ, koncentracijskih taborišč in takozvane osvobodilne borbe. A ti spomeniki so danes po 25 letih slovenskemu ljudstvu kamenit dokaz zlaganosti komunistične osvobodilne borbe, vklesana gesla o svobodi po zmagi opozarjajo mimoidoče, da so jih zvodila v času narodne stiske.

Na počivališčih naših žrtv ni spomenikov, ni križa, ne znamenja in samo zvezde vesoljstva so jim prižgane luči.

Ob tem spominskem dnevu 25. letnice naše narodne tragedije sprejmemo z vso dušo vsenarodno spoštovanje do slovenskih žrtv za svobodo, ker le tako moremo pred zgodovino ponižati komunistične oblastnike v domovini, če bodo še naprej sramotili in poniževali naše žrtve za svobodo domovine.

Pri kulturnih in civiliziranih narodih v mirni dobi preneha sovraštvo do mrtvih nasprotnikov.

dijo bila kupa trpljenja in narodne žalosti napolnjena do vrha.

Vetrinske tragedije slovenski narod nikoli ne bi smel pozabiti, ker bo prišel čas, ko se bodo enake tragedije nekoč javno spominjali vsi narodi svobodne vzhodne Evrope. Pretresljiva je zato, ker se je zgodila v času, ko je svobodni svet slovesno proslavljal konec vojne in zmago nad nacistično tiranijo. Vsemu svetu svarilna, kako strašno nesrečo morejo povzročiti politične zablode in napake, dogovorjene in podpisane od državnikov velesil preko volje prizadetih narodov. Vetrinska tragedija je udarila večer pečat sramote narodnega izdajstva, ker so komunistični oblastniki po končani vojski brez sodbe v nekaj tednih mučili in pobili več Slovencev, kot so jih fašistični in nacistični okupatorji v 4 letih vojske. Zato naj vetrinska tragedija ostane dan naše narodne žalosti.

Krivico pa bi storili slovenskim žrtvam za svobodo domovine, če poudarjamo in ponavljamo razliko, ali če sploh spregledamo tiske, ki so prvi padli na mejah naše domovine in potem med vojsko in revolucijo od okupatorja in komunistov. Med slovenske žrtve komunistične revolucije spadajo tudi slo-

„Na pokopališčih naših žrtv ni spomenikov, ni križa...“

Iz spominskega govora, ki ga je v dvorani sv. Vida v Clevelandu imel 6. t. m. ob priliki slavnostne akademije za 25. letnico slovenske narodne tragedije Jože Meleher, objavljamo naslednje globoke misli:

„25 let je za zgodovino kratka doba in premalo časa za umiritev idejnih viharjev, ki so do temeljev razdejali stolletja spoštovane vrednote. Umiriti se še ne more duh preganjanih in vest še teži nasilne zmagovalce. Čas neprestano prede sedanost, ustvarja nova življenja in prekriva preteklost z duhom mlajšega življenja. A čas ne more preskočiti niti za sekundo praznine, zato je vsako dejanje v sedanosti navezano na neki začetek v preteklosti.“

Tudi 25 letnica slovenske narodne tragedije je nerazdružljivo navezana na začetek vojske, na čas, ko so zunanji sovražniki vdrl v našo domovino, razdrili državo, pregnali naše ljudstvo in z ognjem in mečem uničili narodno svobodo.

Prihodnje leto, 6. aprila, bo 30 let začetka slovenske narodne tragedije, ki je v grozoti in številu žrtv sovražne okupacije ter vsiljene komunistične revolucije iz leta v leto narasčala dokler ni ob koncu vojske z vetrinsko trage-

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA. — Cankarjeva založba je izdala v miniaturi žepni izdaji Tristo narodnih in drugih priljubljenih pesmi. Knjižica obsega 256 strani, razporeditev pesmi je kar po abecednem redu začetnih verzov vsake pesmi. Izdajo je pripravil prof. Stanko Praks s sodelovanjem prof. Borisa Merharja.

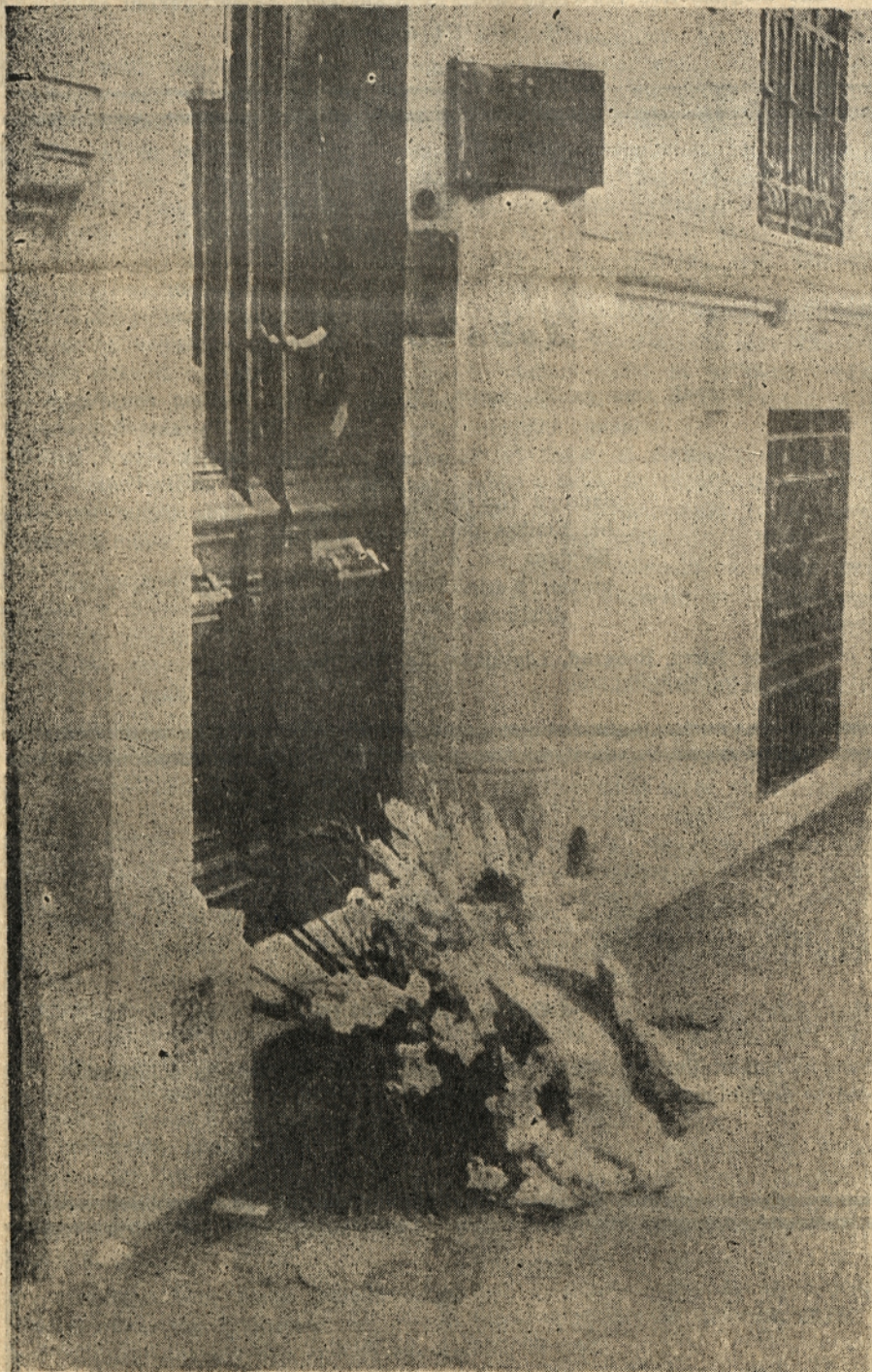
LJUBLJANA. — Mestna skupščina je v dverani Slovenske Maticе pripravila idejno projektno in urbanistično dokumentacijo za obnovo Ljubljanskega gradu in grajskega hriba.

LENDAVA — Novo tovarno slada, ki ga doslej pivovarne deloma uvažajo, bodo postavili v Lendavi. Opremila jo bo nemška trdka, ki bo tudi prispevala skoraj polovico kapitala. Zahodnonemški partner bo poskrbel še za kvaliteto ječmenovo semanje, ker je ugotovil, da so na tem območju ugodni klimatski in drugi pogoji za pridelavo ustreznega ječmena za izdelavo sladu.

MARIBOR — Društvo gojiteljev cvetic iz Maribora je organiziralo mednarodni sejem in razstavo cvetic na razstavišču Mariborskega sejma. Razstavo so odprli 12. junija, odprta pa bo do 21. junija. Poleg Mariborčanov razstavljajo tudi vrtnarska podjetja iz Velenja, Brežic, Kranja, Murske Sobote in nekaj vrtnarjev iz Avstrije.

VELENJE — Tovarna gospodinske opreme Gorenje bo letos izvozila v ZDA 50.000 hladilnikov, prihodnje leto pa 75.000. Po načrtu bo letos Gorenje izdelalo 250.000 hladilnikov, od tega jih bodo, razen v ZDA, izvozili okrog 100.000 v Zahodno Nemčijo.

Žalni venec pred jugoslovanskim poslaništvom

Spoštovani gospod urednik Svobodne Slovenije!
Sporočam Vam dogodek, kateremu sem bil slučajno priča.
V nedeljo, dne 14. junija 1970, se je pred jugoslovanskim poslaništvom v Buenos Airesu ob 14.45 ustavil avto. Izstopilo je par oseb. Mirno so položili pred vrata venec s sledečima napisoma na žalnih travkih:

25 LET ČAKA POKOPA 12.000 VAŠIH ŽRTEV
A LAS 12.000 VICTIMAS ESLOVENAS

Številna publika, ki je izrabila sončno zimski popoldan ter posedala v parku nasproti poslaništva, kakor tudi slučajni mimoidoči so z zanimanjem ogledovali in odobrvali originalni protest proti komunističnemu nasilju. Pravtako tudi mnogi avtomobilisti, ki so se ustavljali ter izstopali, da si ogledajo pozornost vzbujajoči venec na hišnem pragu.

Vsi, ki smo slučajno imeli s seboj fotografske aparate, smo izrabili redko priliko in dokumentirali ta izredni dogodek. Kasneje je prišel mimo voz s policijsko patruljo, katera si je venec ogledala ter nato poklicala poslaniško osebje in jim venec izročila.

Prilagam fotografijo.
Lepo Vas pozdravlja.

Očividec

LJUBLJANA. — Dr. Josip Korošec in njegova žena Paola sta izdala pri Mladinski založbi opis koliščarskih naselbin pri Igu na Ljubljanskem barju. Na prvih 47 straneh je opis najdišč, ki jih je raziskoval Karel Dežman v letih 1875/77, nato sledi na 100 straneh podroben katalog najdp ter 145 tabel in 5038 risb najdenih predmetov. Glede na vrste najdb je gradivo razdeljeno na poglavja o keramiki, o lesenih, koščenih in roženih izdelkih, o kamnitem orodju in orožju, o kovinskih izdelkih in o nakitu, ki pa je maloštevilen.

MARIBOR. — Gradbeno podjetje Konstruktor je začelo popravljati ostrežje in streho pokrajinskega muzeja v Mariboru.

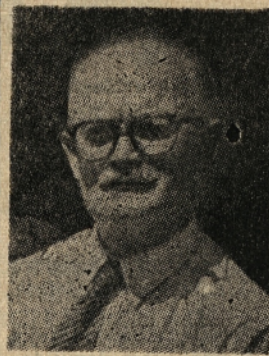
Umrli so:

LJUBLJANA. — Vida Jesih, prof. glasbe; Jožefa Resnik r. Krhlikar; Franci Zupančič; Ivanka Suhadolc; dr. Ivan Marinčič, univ. prof. nevrologije; Bogo Tomažič; Jana Dolžan; Marija Pavc, uč. v p.; Julij M. Kubias, 80; Franciška Šušteršič r. Likozar; Ika Ješe; Tomaž Jakopič, žel. v p., 87; Artur Tančič, prof.; Franc Slana, bivši poslovedca Jugoslovanske knjigarne v p.; Jožica Jere r. Kastelic; Franciška Krivec r. Mušič.

MARIBOR. — Ana Štelcer, 69; Klara Gorjup, Avgust Ekart; Ivan Vake; Elizabeta Gernik; Rudolf Rakuša, prof. v p., 87; Tomaž Majcen, Adolf Krajnc; Antanija Toplak, Anica Mohorko; Franc Tomažič, 86; Franciška Vajngerl; Alojz Furman; Ana Beranič, 70; Elizabeta Frenc, 75.

SLOVENC V ARGENTINI

Jože Jonke — umrl

ki so dali s svojim vztrajnim, tihim in nesebičnim delom svojstven pečat slovenski domovini.

Sicer je bilo znano, da Jonke bolega na srcu, vendar ni nihče mislil, da nas bo tako hitro zapustil. Saj je še 3. maja letos ves živahen prisostvoval blagoslovitvi Slovenskega doma v Carapachayu in proslavi petindvajsetletnice tretjega maja, ter ga je ob tej priliki odbor doma proglasil za botra doma. Toda po 15. juniju se mu je zdravstveno stanje precej poslabšalo tako, da je njegova soproga gospa Gabrijele nujno poklicala svoj hčerko Milo iz Londona, kjer stalno živi. Hčerka je res takoj prišla pretekli petek in našla očeta še živega. Toda v nedeljo, 21. junija, pa mu je nehalo biti blago sree.

Naj na kratko opišemo življenjsko pot pokojnega Jožeta Jonke. Rojen je bil 29. maja 1901 v Ljubljani. Njegov oče in njegova mati sta bila v službi pri odvetniku in političnemu veljaku dr. Ivanu Šušteršiču. Po opravljenih dveh razredih gimnazije se je pok. Jonke šel učiti urarstva k urarju Somnitzu v Ljubljani. Pozneje se je vpisal v podčastniško šolo v Zagrebu, toda že po nekaj letih je zapustil vojaški stan in se vrnil v Ljubljano k urarju Somnitzu, kjer je ostal do odhoda v begunstvo. Leta 1933 se je poročil z go. Gabrijele roj. Tomc iz Kranja, kateri se je po trinajstih letih težkega življenja doma po vojski posrečilo priti k možu v Argentino.

Pokojni Jonke se je že zgodaj posvetil javnemu delu in mu je ostal zvest do zadnjega diha. Začel je v mladinskih organizacijah in sicer pri orlovskem odseku v Trnovem, kmalu na to postal tajnik in nato predsednik ljubljanskega orlovskega okrožja. Po razpustu Orla in ustanovitvi Zveze fantovskih odsekov, je svoje sile posvetil novi mladinski organizaciji in prevzel tudi v tej odgovorna mesta. Ko so bili na predlog dr. Korošca odklikovani razni prosvetni delavci, je bil tudi Jonke med njimi.

V letu 1935 pa je pok. Jonke iz mladinskega področja prešel na socialno področje. V tem letu se je namreč ustanovila Zveza združenih delavcev, ki je bila strokovna organizacija slovenskega katoliškega delavstva, ki je odločno odklanjala marksistično usmerjenost. Jugoslovanske strokovne zveze, katere številni člani so pozneje zašli med partizane. Prvi predsednik te organizacije je bil Jože Jonke. Zveza združenih delavcev je pok. Jonkeja poslala v Delavsko zbornico kot svojega zastopnika. V decembru 1940 je bil izvoljen za predsednika Delavske zbornice in je na tem mestu ostal do italijanske okupacije. Bil je tudi član upravnega odbora Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.

V času, ko je bil pok. Jonke predsednik Zveze združenih delavcev, je ta organizacija dosegla svoj najvišji vzpon. Po italijanski in nemški zasedbi pa je morala iti organizacija v podzemlje in je tam pod Jonkejevim vodstvom naprej tajno delovala in posvečala svoje sile protikomunističnemu boju, in pok. Jonke se je tedaj pridno udeleževal pri protikomunistični propagandi.

Tudi v begunstvu ni prenehal z delom. V Rimu, kjer je dalje časa živel na vojni, je sodeloval pri osnovanju lista „Družabna pravda“. Na božični dan leta 1947 je v Pozzuoliu pri Neaplju bil med ustanovnimi člani organizacije Družabna pravda, kateri je dobesedno posvetil vse svoje sile. Pri

listu in v organizaciji je imel najrazličnejše funkcije (v tej poslovni dobi je bil upravnik lista), ki jih je izvrševal z največjo natančnostjo.

Pri vsem svojem poklicnem delu (tudi v Argentini je bil urar) in delu pri Družabni pravdi je še našel dovolj časa, da je pomagal tudi drugim slovenskim organizacijam v Argentini. Bil je podpredsednik Slovenskega planinskega društva, član upravnega odbora Zedinjene Slovenije, član in boter Slovenskega doma v Carapachayu, član Zbora zaupnikov Slovenske kršćanske demokracije-SLS, Slovenske kulturne akcije in drugih društev.

Kako spoštovan in priljubljen je bil dragi pokojnik, je pokazal njegov pogreb. Čeprav je bil na delovni dan popoldne, ko je velika večina Slovencev v svojih službah, se je pred njegovim domom zbrala velika množica pogrebcev iz vseh strani Buenos Airesa in okolice, ki ga je spremljala na pokopališče v Olivosu. V pokopališni kapelici je opravil pogrebno sv. mašo direktor msgr. Orehar, ki je opravil tudi molitve pri odprtem grobu ob asistenci duhovnega vodje Družabne pravde g. Gregorja Maliča, podpredsednika Družabne pravde g. Štefana Novaka, g. župnika Matije Borštnarja in g. Reberskega Franca CM. Po opravljenih molitvah so se poslovili od pokojnika msgr. Orehar, ki je pokojnika označil kot moža vere, načel in dela; predsednik Družabne pravde g. Maks Jan, ki se je poslovil v imenu Družabne pravde na tudi v imenu Slovenskega doma v Carapachayu. V imenu pokopanih prijateljev je spregovoril poslovilne besede g. nadzornik Albin Pečelin. V imenu podjetja in uslužbencev Chronos, kjer je bil pok. Jonke zaposlen in užival velik ugled, pa se je poslovil v kasteljanščini g. Carlos Schmidt.

Tudi Svobodna Slovenija, katere zvest naročnik je bil pok. Jonke od vseh začetkov, se klanja spominu tega izredno delovnega in dobrega moža in izraža globoko sožalje pokojnikovi soprogi in hčerki.

ZVEZA SLOVENSKEH MATER IN ŽENA

Dne 14. t. m. je na našem sestanku govoril g. pisatelj Karel Mauser. Tople misli, ki jih je povedal zbranim materam in ženam, smo v celoti objavili v zadnji Svobodni Sloveniji.

Kot zaključek nepozabnega večera je bil našemu pisatelju izročen šopek rož, istočasno pa tudi umetniški akvarel, delo naše akad. slikarice Bare Remec („Indijanska družina“ — motiv z argentinskega severa) s prošnjo, da ga izroči svoji soprogi.

Odbornica ga. Danica Petričkova je prosila gospoda Mauserja, naj svoji soprogi v imenu Zveze mater in žena izrazi priznanje za predano razumevanje in oporo svojemu možu. Naj ji v imenu slovenskih žena v Argentini izrazi njih spoštovanje do skritih žrtev, s katerimi njegovo delo omogoča, in pa zahvalo, kateri se pridružuje prošnja, da bi ji ta umetnina, delo slovenske žene-umetnice v Argentini bila v spodbudo v bodočnosti, ko bi naj še naprej, kakor je doslej, stala svojemu možu, javnemu delavcu v naši skupnosti, ob strani.

MENDOZA

Občni zbor Društva Slovencev

V majniku je društvo obravnavalo svoje življenje in delovanje v pretekli poslovni dobi. Iz posameznih odborških poročil je bilo razvidno, kar smo skozi vsa leta na tem mestu obnavljali, da je namreč naše društveno življenje v Mendozu dovolj razgibano in je naš Dom zares žarišče ohranjanja in gojitve naših najsvetejših tradicionalnih vrednot. Bog daj, da bi to delovanje našlo tudi v novem odboru vneta požrtvovalnost!

Pri volitvah je bil izbran naslednji novi odbor: predsednik Pavle Baida; podpredsednik Mirko Šmon; tajnik Stano (Nadaljevanje na 4. str.)

Vsak teden ena

MILOST

Karel Mauser

*Iz mojih prstov
rasto obrazi
in cvetoča drevesa,
preproste rože
in oblaki.*

*Kakor otrok sem,
ki se igra z ilovico,
srečen sem,
da se smem igrati.*

Pred dvajsetimi leti v "Svobodni Sloveniji"

22. junija 1950. — Št. 25.

IZ TEDNA V TEDEN

USA: Acheson je v Dallasu kategorično zankal možnost preventivne vojne proti ZSSR, poudaril pa, da z ZSSR ni mogoče priti do sporazuma na podlagi popuščanja. Najboljši odgovor sovjetski ekspanzionistični politiki je združitev držav v Atlantskem paktu ter Schumanov načrt o združitvi francoske in nemške težke industrije.

ZAHOD. NEMČIJA: Zah. nemški parlament je z 220:152 glasovi sprejel sklep o vstopu Nemčije — tudi ozemlja zasedenega od sovjetov — v Evropski svet. Sprejete je takoj pozdravil brit. poveljnik Robertson, ki je dejal, da „brez enotne Nemčije ne more biti trajnega miru v Evropi.“ Nemška delegacija v Strasbourgu bo štela 18 članov ter bo sestavljena iz pripadnikov vseh demokratičnih strank razen komunistov.

Nemci bodo s 1. julijem dobili možnost svobodnega odhoda v ino-zemstvo, ker so zav. oblasti izdajanje potnih listov prepustile nemškim oblastem.

TRST: Zah. zavezniki so sporazumno odklonili sovj. predlog o internacionalizaciji Trsta, zagovarjajoč svoje stališče s tem, da so predlagali precej guvernerjev, katere pa je vse ZSSR odklonila: ko je postalo očito, da ZSSR nima interesa na internacionalizaciji, so zav. obljubili 18. marca 1948 Italiji vrnitev celotnega ozemlja, kar pa se ni moglo urediti zaradi preloma Tita z Moskvo. Zato bodo zavezniške čete še nadalje ostale v Trstu, dokler se stanje ne razčisti.

FLRJ: Kardelj je izjavil v parlamentu: „V zadevi jug.-italijanskega spora o posesti Trsta smo v razgovorih prišli na mrtvo točko. FLRJ pa italijanskemu pritisku ne bo popustila. Spor za Trst ne more biti rešen samo na osnovah gospodarskih odnošajev med obema državama.“

VZH. NEMČIJA: Vzhodna Nemčija je Poljski odstopila ozemlje onstran Odre in Neisse, obsegajoče 91.100 kv. km., s tem so trenutno ovrženi vsi dogovori iz Jaltne in Potsdama... Angleži in USA odstopa ozemlja niso priznali. Odstopitve ozemlja tudi ne prizna Adenauerjeva vlada.

Smrt slovenskih umetnikov

Smrt je zopet grobo posegla v vrste slovenskih umetnikov v domovini. V tem članku prinašamo kratko poročilo in opis življenja dveh umrlih umetnikov.

HINKO NUČIČ

V četrtek, 21. maja je v Zagrebu umrl veliki dramski umetnik Hinko Nučič. Pokojni se je rodil 20. aprila 1883 v Ljubljani. Bil je sin preprostih staršev (oče je bil krojač). Že v zgodnji mladosti se je začel zanimati za gledališče. Star je bil 17 let, ko je nastopal že v Rokodelskem in Katoliškem domu. Tedaj ga je spoznal A. Verovšek in ga sprejel v svojo dramsko šolo. Leto kasneje je že nastopal kot štativist, kmalu pa so mu zaupali tudi važnejše in celo glavne vloge. Pri 25 letih je že bil režiser in vodja dramske šole. Od leta 1908 do leta 1912 je vodil številna gledališka gostovanja po vseh večjih krajih. V tistih letih ga je pot mnogokrat pripeljala na Goriško in Primorsko, obiskal pa je tudi Štajersko in Celovec.

Ker je tedaj na gledališkem področju vladala kriza, je leta 1912 odšel v Zagreb, kjer je bil prvi igralec in re-

žiser do leta 1918. Gledališki konzorcij ga je nato povabil v Ljubljano k organizaciji Slovenskega narodnega gledališča. Postal je voditelj Drame in s Tugomirjem leta 1919 odprl samostojno slovensko Dramo v prejšnjem nemškem gledališču. Poleti je odšel v Maribor, kjer je ostal dve leti. Potem se je vrnil v Zagreb na svojo prejšnje mesto. Poučeval je tudi na Državni glumački šoli in na Muzički akademiji. Njegovo ponovno delo v Ljubljani in Mariboru je značilno zaradi poudarka, ki ga je dajal nacionalističnemu programu. Večkrat se je ukvarjal tudi s prevodi.

Kot igralec je bil idealističen realist: prvotno nagnjen k močnemu čustvu in zanesenosti, se je kasneje razvil v smeri psihološke poglobitve in lepega lika.

Hinko Nučič je umrl v starosti 87 let, potem ko je vse svoje moči in ves svoj trud posvetil gledališču in gledališki kulturi.

GOJMIR ANTON KOS

V petek, 22. maja pa je v Ljubljani umrl likovni umetnik Anton Kos.

Rojen je bil v Gorici 24. januarja leta 1896. Po obiskovanju osnovne šole in gimnazije je doštudiral na dunajski akademiji likovnih umetnosti. Do osvoboditve je poučeval risanje na raznih šolah, potem pa se je uvrstil med tvorce akademije likovnih umetnikov v Ljubljani. Na akademiji je bil najprej profesor, nato še prorektor in rektor.

V vsem tem času je seveda tudi ustvarjal v najrazličnejših panogah likovne umetnosti. Rad je poskušal in vnašal v likovno umetnost nove oblike in ideje, ki so vse skozi dokazovale njegovo veliko ustvarjalno moč. Prvič je razstavljal leta 1919 v Jakopičevem pivljonu. Od tedaj so se njegove umetnine pojavljale na premnogih razstavah in galerijah v najvažnejših jugoslovanskih mestih in tudi v tujini. Razstavljal je v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Novem Sadu, Mariboru in nadalje na Dunaju, v Berlinu, Pragi, Bruslju, Londonu, Amsterdamu, Parizu, Moskvi, Leningradu, Bukarešti, Bratislavi, Rimu ter tudi v Trstu in Gorici. Predolgo bi bilo naštevati vse nagrade, ki jih je dobil za svoja dela in ki so bile jugoslovanske in mednarodne. Omenili bi samo Prešernovo nagrado in nagrado zvezne vlade. Bil je tudi član Akademije znanosti in umetnosti.

SLOVENCIPOSVETU

ZDA — CLEVELAND

V nedeljo, 10. maja, so otroci Slovenske šole pri sv. Vidu priredili matersko proslavo s spevoigro Snegulčica v priredbi g. Jerka Gerziničica in ing. Fr. Gorenška. Isto so ponovili v nedeljo, 17. maja, v Collinwoodu. Oba nastopa otrok sta bila v petju in igri zelo dobro izvedena.

Tudi Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti, Collinwood, je 10. maja priredila lepo matersko proslavo.

Pevski zbor Korotan, Cleveland, je v soboto, 16. maja, podal v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Avenue bogat in lep koncert. Spored je bil skrbno izbran s posebnim ozirom na 25-letnico vetrinske tragedije. Koncert je bil odlično pripravljen in izveden. Lepa udeležba je dokaz, da slovenska pesem vedno in vedno privablja slovenske ljudi.

Slovenci v Argentini

(Nad. s 3. str.)

ne Grebenc; blagajnik Karel Kavka; gospodar Dane Žumer; odborniki: Janez Štirn, Maks Ovejak in Peter Bajda ml.; duh. vodja č. g. Jože Horn; nadzorni odbor: Luka Grntal, Jože Žumer in Jože Bajda; razsodišče Pavel Božnar; v šolskem odboru so: P. Bajda, Ana Ovejak in Marija Grebene. Bb

SAN MARTIN

Dan očetov so v nedeljo, 21. junija, pripravili v Domu v San Martinu domača dekleta, združena v krožku SDO. Njihovemu vabilu se je odzvalo lepo število očetov, ki so z velikim presenečenjem ogledovali bogato obložene mize v mali dvorani doma. Predsednica krožka gđe. Gabrijela Leber je vse navzoče očete lepo pozdravila in jim čestitala k njihovu drugemu, skupnemu godu. Za vabilo na to lepo slavo in za pogostitev se je pristočno zahvalil predsednik doma g. Franc Zorko ter želel delavnim in agilnim sanmartinskim dečkom mnogo uspeha pri njihovem delu. Dekleta so znela nekaj pesmi, kar so popričeli tudi očetje in vrstile so se pesmi, da je bilo veselje poslušati ta mogočni zbor.

Za dobro voljo

Kdo je kriv

„Zaradi česa pravite da ste postali pijanec?“

„Zaradi vina, gospod doktor.“

Pevci

Tri vrste imamo: Prvi imajo glas, a nimajo posluha, drugi imajo posluh, a nimajo glasu, tretji pa nimajo ne glasu niti posluha, le strašno veselje do petja.

Še manjše

Žena: „No možiček, si kdaj videl kaj manjšega od mojih nog?“

Mož: „Ze, tvoje čevlje.“

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL
CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT

Uraduje od 17.30 do 19.30 ure.
Ponedeljek, sredo, petek.

Lavalle 2331, p. 5, of. 10
T. E. 47-4852

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

špecialist za ortopedijo in
traumatologijo

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed.
Zahtevajte določitev ure na tele-
fonu 49-5855

Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20
Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Ate. Brown 100
T. E. 105 ali 516

V petek in soboto od 9—13

KANADA — Toronto

Glasbeni koncert

V nedeljo 10. maja je slovenska glasbena šola, ki jo vodi g. Matija Lebar, priredila glasbeni koncert. Izvajanje je bilo v dvorani Brezmadežne in je številnemu občinstvu dokazalo, kako le-o napredujejo učenci iz leta v leto. Mnogi so poslušalca naravnost presenetili, kakor zlasti na manjša Cvetka Babič. Nastopili so tudi že mladi učenci Marije Babič. K uspehu čestitamo in obilo uspehov v bodoče.

Vestnik SDO — SFZ

ŠPORTNI DNEVI

Mladinski športni dnevi se bodo letos pričeli 4. julija v San Martinu. Ta dan bodo tekmovali v odbojki člani SFZ po sledečem redu:

19.30 Adrogué — Ramos Mejía,
20.00 San Martín — Slovenska vas
20.30 Berazategui — San Justo
21.00 Ramos Mejía — San Martín
21.30 Slovenska vas — Morón
22.00 San Justo — Adrogué
22.30 Morón — Berazategui.

Šiljali važne podatke o napredku atomske znanosti v USA.

11. julija bo nadaljevanje tekem za SFZ po sledečem redu:

19.30 San Martín — San Justo
20.00 Adrogué — Berazategui
20.30 Morón — Ramos Mejía
21.00 Slovenska vas — Adrogué
21.30 Ramos Mejía — Berazategui
22.00 Morón — San Martín
22.30 Slovenska vas — San Justo

12. julija bodo tekmovala dekleta po sledečem redu:

19.30 Carapachav — Morón
19.30 Ramos Mejía — San Justo
20.00 Morón — San Martín
21.00 San Justo — Carapachav
21.00 Ramos Mejía — San Martín.

Tekme se bodo odigrale vedno v San Martinu.

Dodatek k pravilniku:

Splošne določbe

Tekmujejo lahko vsi člani odseka in poročni bivši člani, ki še niso izpolnili 39. leto. Število poročenih, ki sestavljajo število, je omejeno takole: nogomet trije, odbojka dva, lahka atletika in šah eden, v namiznem tenisu poročeni ne smejo nastopati. Vsi igralci, tako poročeni kot člani, morajo biti na seznamu, ki je bil prijavljen Zvezi. Vsaka predstavitev datuma ali reda mora biti vnaprej potrjena na zvezni seji in pravočasno objavljena v Svobodni Sloveniji.

Odbojka: Sedniki za odbojko so določeni: Janez Mežnar, Stane Babnik, Janez Frontini, Andrej Hrovat, Valentin Barle, Stane Urbanija in Franci Sušnik.

PEVSKI KONCERT

Mladinskega pevskega zbora s Pristave v Castelarju

pod vodstvom gospe Marije Gerziničeve

DVORANA SLOVENSKE HIŠE

v soboto, 18. julija 1970

Ramón L. Falcón 4158

ob 20. uri

Naš dom

San Justo

ZIMSKI VEČER S PLESOM

v soboto, 4. julija 1970, ob 21.

Vabljeni

Hladnikov dom

Slovenska vas

Nedelja, 5. junija 1970

DOMAČE KOLINE

- kosilo za vaščane in okoličane že ob 12,
- začetek družabne prireditve ob 17,
- izdelava kolin — mojstrovina g. Bavdka,
- sodeluje orkester PLANIKA
- cene: lanuške.

Vljudno vabi odbor društva Slovenska vas

SLOVENSKA HRANILNICA z. z. o. z.

Bartolomé Mitre 97

Ramos Mejía

T. E. 658-6574

Uradne ure: torek, četrtek, sobota od 16 do 20

Opozarjamo vse člane na življenjsko zavarovanje. — Informacije v zadržni pisarni v uradnih urah.

Predno vzamete posojilo ali kupite na obroke, se oglasite pri nas.

Ce hočete denar varno in dobro naložiti, ga vložite v Slov. hranilnice

OBVESTILA

SOBOTA, 27. junija 1970:

Ob 19 v Slomškovem domu Spomin-ska proslava s sv. mašo. Sodelujejo cerkveni zbor, šola A. M. Slomšek in mladinska godba.

Slovenska šola nadškofa Jegliča v Slovenski hiši ima ob 19.30 proslavo očetovskega dne.

Na Pristavi ob 19 kresovanje, ki ga prireja SDO in SFZ.

NEDELJA, 28. junija 1970:

V Hladnikovem domu ob 4 popoldne počasti mladina junake ob 25-letnici njihove žrtve.

Fantje naraščainiki iz Ramos Mejía imajo sestanek v Slomškovem domu takoj po sv. maši.

SOBOTA, 4. julija 1970:

3. kulturni večer SKA ob 8 v gornji dvorani Slovenske hiše. V okviru filozofskega odseka predava dr. V. Brumen o temi širokosrčnost — krepost za naš čas.

Na Pristavi ob 16 sestanek za mladino do 15. leta.

V Našem domu v San Justu ob 21 zimski večer s plesom.

NEDELJA, 5. julija 1970:

V Hladnikovem domu kolone. Za vaščane in okolico kosilo že ob 12. Začetek družabne prireditve ob 17. Sodeluje orkester PLANIKA.

Izšel je II. zvezek knjige

France Ižanec

ODPRTI GROBOVI

Bela krajina joka

Črtež Bele krajine v letih groze
1941—1945;

nad 20 pričevanj oseb, ki so same
doživljale komunistično grozo in
klanje;

dokumentarne fotografije žrtvo-
vanih;

opis množičnih grobišč in žrtev.

Ob petindvajsetletnici mora knjiga
v vsako slovensko hišo.

Dvignite jo lahko v Slov. hiši v
Dušnopastirski pis. R. Falcón 4158

SOBOTA, 11. julija 1970:

V Slomškovem domu družabni večer.

ČETRTEK, 16. julija 1970:

V San Martinu v domu bo ob 18.30 na sestanku Lige Žena Mati predaval g. dr. V. Brumen o ljubezni v družini.

NEDELJA, 19. julija 1970:

V San Martinu v domu redni sestanek krožka SDO no maši. Vabljeni članice in ostala dekleta.

Obisk članic SDO in članov SFZ v
Mendoza je prestavljen na 8. julij.

DRUŠTVENI OGLASNIK

ZEDINJENA SLOVENIJA se najiskrenee zahvaljuje Slovenski hranilnici v Ramos Mejía za lep dar (50.000 pesov), ki ga je poklonila šolskemu odseku.

Mladinski odsek Zedinjene Slovenije bo v mesecu avgustu organiziral tečaj za vodstvo organizacij, ki ga bo vodil g. Milan Magister. Prosimo vse, ki se za to zanimajo, naj se javijo v društveni pisarni.

Knjižnica Zedinjene Slovenije poslu-
je vsak dan od 15—20.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stane

Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

Cerve
Argentinu
Central (B)FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3324Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual No. 996.221

Narečnina Svob. Slovenije za leto 1970:
za Argentino \$ 2.900.— Pri pošiljanju
po pošti \$ 8.000.—; ZDA in Kanada
13 USA dolarjev; za Evropo pa 16
USA dolarjev za pošiljanje s svjetsko
pošto. — Evropa, ZDA in Kanada in
pošiljanje s navadno pošto 9 USA dol.
Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estadao
Unidos 425, Ba. Aires. T. E. 23-7219

PRISPEVAJTE V TISKOVNI
SKLAD SVOB. SLOVENIJE!

Nedelja, 5. julija 1970

ŽEGNANJE V SLOVENSKI HIŠI

ob 11: sv. maša za raj. škofa dr. Gre-
gorija Rožmana in vse dobrotnike
ob 12: kosilo po izbiri,
ob 16: nastopi deklet in fantov.

Prva nedelja v juliju bo odslej, zaradi predstavitve praznika Kri-
stusa Kralja na zadnjo nedeljo cerkvenega leta, posvečena obet-
nici blagoslovitve Slovenske hiše, ki jo je pred 14 leti izvršil škof
dr. Gregorij Rožman.

Umrli je naš dobri mož, očka, brat, gospod

Jože Jonke

Pokopali smo ga 22. junija 1970 v Olivosu. Molimo zanj.

Za njim globoko žalujejo:

soproga Gabrijela;
hči Emilija por. Novak z družino;
Bogdana por. Pajk;
bratje: Karlo, Ivan, Frenk in sestra Elza z
družinami

Buenos Aires, Beograd, Ljubljana, Zagreb, Kranj,
22. junija 1970.

Našim članom in vsem Slovencem sporočamo, da je 21. junija
1970 umrl naš član, dolgoletni odbornik in zvest sodelavec, gospod

Jože Jonke

S svojim delom nam je bil zgled požrtvovalnosti in delavnosti.
Molimo za pokoj njegove duše.

Zedinjena Slovenija

Skupnost slovenskih planincev je danes po Njegovi volji za-
pustil gospod

Jože Jonke

ustanovni član in prvi podpredsednik
Slovenskega planinskega društva v Argentini

S svojim zajetnim deležem, z doprinosi in žrtvami ob prema-
govanju zaprek in težav pri polaganju temeljnih izhodišč ter s
svojim spodbudnim zgledom ob zagonu slovenskega planinstva po
tujinskih vršacih, si je postavil z delom in ljubeznijo do pokreta
trajen spomenik v zgodovini zdomskega gornštva.

Planinski tovariši pa mu ohranjamo hvaležen in spoštljiv spo-
min s prošnjo za blagi pokoj njegove plemenite duše.

Buenos Aires, Bariloche, dne 21. junija 1970.

Slovensko planinsko društvo v Argentini